

Patrycja Czawłytko

Interwencja w kwestii weryfikacji statusu płatnika VAT przez OWES

I. Aktualny stan prawny

Zgodnie z Wytycznymi w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020 (rozdział 6.13) podatki i inne opłaty, w szczególności podatek VAT, mogą być uznane za wydatki kwalifikowane tylko wtedy, kiedy brak jest prawnej możliwości ich odzyskania na mocy prawodawstwa krajowego.

Zmiana statusu na czynnego podatnika VAT oznacza, że PS nabywa prawo do odliczenia podatku naliczonego od zakupów służących działalności opodatkowanej.

W dniu 05.02.2019r. Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju wydało zalecenia dotyczące rozliczania podatku od towarów i usług (VAT) w przypadku udzielania wsparcia finansowego w ramach projektów Europejskiego Funduszu Społecznego (Zalecenia te nie mają zastosowania, gdy zgodnie z założeniami IZ RPO wsparcie na dofinansowanie działalności gospodarczej jest udzielane i rozliczane w przypadku każdego uczestnika w kwotach netto - bez podatku VAT oraz do projektów realizowanych od początku wdrażania PO objętych korektą systemową naliczoną przez IK EFS we współpracy z IZ RPO, do projektów rozliczanych stawkami jednostkowymi określonymi przez IK EFS ani do projektów, w których wsparcie udzielane jest w kwocie netto - bez podatku VAT.

Zgodnie z punktem 14. Powyższych zaleceń, w przypadku uczestnika projektu, któremu przyznano dotację w kwocie pełnej, beneficjent sprawdza jego status jako podatnika VAT na Portalu Podatkowym Ministerstwa Finansów (www.finanse.mf.gov.pl/web/wp/pp):

- a) na etapie weryfikacji oświadczenia o rozliczeniu dotacji, o którym mowa w pkt 9 lit. c,
- b) po upływie 12 miesięcy od dnia rozpoczęcia działalności gospodarczej przez uczestnika projektu,
- c) co najmniej raz w roku i przez okres 5 lat od złożenia przez uczestnika projektu oświadczenia, o którym mowa w pkt 11 (przy czym okres 5-ciu lat wynika z możliwości dokonania korekty deklaracji podatkowej w ciągu 5 lat, licząc od początku roku, w którym powstało prawo do obniżenia kwoty podatku należnego).

Zgodnie z punktem 4 zaleceń, środki na podjęcie działalności gospodarczej udziela się na podstawie umowy zawartej pomiędzy beneficjentem i uczestnikiem projektu, natomiast zgodnie z punktem 9 tychże zaleceń umowa, o której mowa w pkt 4, powinna zawierać w szczególności zobowiązanie uczestnika projektu do:

- ppkt. f: zgłoszenia do beneficjenta w terminie 14 dni faktu zarejestrowania się jako podatnik VAT, o ile dotacja została przyznana w pełnej kwocie,
- ppkt. i: zwrotu kwoty stanowiącej różnicę kwoty pełnej i pomniejszonej w przypadku zaistnienia sytuacji, o której mowa w lit. f – w terminie nie dłuższym niż 90 dni od dnia złożenia pierwszej deklaracji podatkowej VAT,
- ppkt. j: zwrotu kwoty stanowiącej różnicę kwoty pełnej i pomniejszonej wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia zarejestrowania się jako podatnik VAT w przypadku, gdy weryfikacja, o której mowa w pkt 14 wykaże, że uczestnik zarejestrował się jako podatnik VAT, a nie zgłosił tego faktu beneficjentowi zgodnie z lit. f – w terminie 30 dni od dnia otrzymania wezwania od beneficjenta.

II. Nowa interpretacja, sporne zadanie

Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego rozesłał do OWES pismo z informacją, że w związku z otrzymaniem przez IZ RPO WP wstępnego sprawozdania z audytu systemu zarządzania i kontroli w zakresie kluczowych wymogów kontrolnych 1-5, 7 oraz 9-12 Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020, w którym zawarte zostały rekomendacje dotyczące rozliczenia podatku VAT w projektach OWES nieobjętych korektą systemową, **konieczne będzie podpisanie aneksu do umowy o dofinansowanie, zawierającego zapisy nakładające na Beneficjenta (OWES) obowiązek weryfikacji statusu uczestnika projektu jako podatnika podatku VAT na Portalu Podatkowym Ministerstwa Finansów.**

II. Wątpliwości po stronie OWES

1. Oczekiwanie od Urzędu Marszałkowskiego dotyczące weryfikacji statusu podatnika VAT oraz windykacji ewentualnej należności przez Realizatora projektu OWES jest ewidentną zmianą reguł w trakcie gry. Gdyby podmioty prowadzące OWES wiedzieli, że zostanie na nich zrzucona rola windykatora, czy przystąpili by do konkursu na prowadzenie Ośrodka?

Dlaczego stowarzyszenie bądź fundacja - które są organizacją społeczną, a nie firmą windykacyjną - mają prowadzić postępowania mające na celu odzyskanie podatku VAT w sytuacji, gdy nie ma do tego ani żadnych narzędzi, ani pieniędzy w projekcie na takie działania, a na przestrzeni 5 lat (po zakończeniu realizacji projektu) nie będzie miał nawet pracowników, którzy w tej chwili są zaangażowani w realizację projektu. W związku z tym pojawia się pytanie: z jakich środków ma być prowadzona windykacja i przy jakim zaangażowaniu osobowym? Czy windykacją należności nie może zająć się Urząd Marszałkowski posiadający dział prawny i dział windykacyjny, którymi to nie dysponują organizacje społeczne?

2. Jeżeli zgodnie z aneksem i wytycznymi MIR (pkt. 14 ppkt. c) Realizator projektu co najmniej raz do roku w okresie 5 lat będzie sprawdzał status przedsiębiorstw społecznych (PS) pod kątem VAT, to może dojść do sytuacji, w której PS pomiędzy jedną a drugą weryfikacją na przestrzeni roku zarejestruje się jako czynny podatnik VAT, następnie odzyska podatek VAT z dotacji i zamknie działalność gospodarczą. Oczywiście to doprowadzi do sytuacji, w której Realizator nie będzie miał od kogo windykować należności w postaci odzyskanego podatku VAT od zakupów dotacyjnych.

W takim przypadku istnieje obawa, że kwota odzyskanego VAT będzie windykowana przez Urząd Marszałkowski od Realizatora projektu OWES. Jeżeli Realizator nie będzie dysponował odpowiednimi środkami na koncie, to odpowiedzialność za zobowiązania stowarzyszenia czy fundacji ponoszą członkowie Zarządu. Co stanie się w sytuacji, gdy organizacja społeczna - Realizator projektu - przestanie istnieć, np. fundacja lub stowarzyszenie prowadzące OWES zostanie zlikwidowane? Czy wówczas należność będzie windykowana od osób, które podpisały weksle w ramach zobowiązań projektowych?

3. Co w przypadku, gdy PS, które otrzymało dotację w kwocie brutto (gdyż oświadczyło, że nie będzie czynnym podatnikiem VAT), ale na przestrzeni roku prowadząc działalność przekroczyło obroty w wysokości 200 tys. zł i w związku z tym zmuszone jest zarejestrować się jako czynny podatnik VAT nie wyrazi zgody na zwrot kwoty podatku VAT?

Zgodnie z § 2 ust. 5 umowy dotacyjnej obowiązującej przed wprowadzeniem zaleceń i aneksowaniem umowy o dofinansowanie z Realizatorem projektu OWES, *„Beneficjent pomocy zobowiązuje się do przekazania całej kwoty środków uzyskanych w wyniku zwrotu zapłaconego podatku VAT na pokrycie wydatków związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą”*.

Natomiast, zgodnie z Załącznikiem nr 6 do Regulaminu „Oświadczenie o kwalifikowalności VAT” „...przedsiębiorstwo społeczne, prowadząc wskazaną działalność gospodarczą: **zwolnione jest (będzie) podmiotowo lub przedmiotowo z podatku VAT**, w związku z czym nie posiada prawnej możliwości obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego lub ubiegania się o zwrot podatku VAT. Ze względu na powyższe koszty podatku VAT stanowią wydatek kwalifikowalny w Biznesplanie. Jednakże, jeżeli zaistnieją przesłanki umożliwiające odzyskanie (odliczenie) tego podatku przez przedsiębiorstwo, **przedsiębiorstwo społeczne zobowiązuje się do przekazania całej kwoty uzyskanej w wyniku odliczenia podatku VAT na pokrycie wydatków związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą.**”

Z obydwu dokumentów obowiązujących w momencie udzielania dotacji wynika jednoznacznie, że jeżeli PS przeznaczy odzyskany VAT na pokrycie wydatków związanych z prowadzoną działalnością, to ten VAT będzie kwalifikowalny. Nie ma jednak ani słowa o tym, że podatek ten będzie musiał podlegać zwrotowi.

W omawianej kwestii istotne jest również to, że Realizator projektu OWES musiał uzyskać akceptację Urzędu Marszałkowskiego, aby móc wprowadzić regulamin udzielania wsparcia wraz ze wszystkimi załącznikami. W związku z tym Urząd Marszałkowski posiadał o nich wiedzę i zaakceptował treść wszystkich tych dokumentów.

Istnieje obawa, że PS powołując się na treść podpisanej umowy łączącej Beneficjenta ostatecznego z Realizatorem Projektu oraz na treść Regulaminu udzielania wsparcia odmówi zwrotu kwoty VAT, a Realizator chcąc wypełnić obowiązek windykacji będzie zmuszony wystąpić wobec PS na drogę sądową - w dalszym ciągu nie dysponując żadnymi środkami finansowymi na ten cel, ani odpowiednią kadrą, czy doświadczeniem. Czy w tej sytuacji również zostanie pozostawiony przez Urząd Marszałkowski sam sobie?

4. Istotnym problemem jest również fakt, że zgodnie z obowiązującym do tej pory Regulaminem udzielania wsparcia oraz umową Beneficjent ostateczny (przedsiębiorstwo społeczne) w celu zabezpieczenia realizacji umowy podpisuje weksel *in blanco*, który po okresie 1,5 roku na wniosek Beneficjenta podlega zwrotowi pod warunkiem, że prawidłowo dokona on rozliczenia udzielonego mu wsparcia w postaci dotacji. Przy tym prawidłowość rozliczenia otrzymanej dotacji rozumiana jest jako:

- rozliczenie poczynionych wydatków inwestycyjnych,
- pozytywne przejście kontroli w miejscu prowadzenia PS,
- utrzymanie trwałości miejsc pracy.

Przedsiębiorstwo społeczne, które dokona rozliczenia i utrzyma trwałość miejsca pracy ma prawo zażądać zwrotu zabezpieczenia umowy w postaci weksla. Jeżeli PS nie wyrazi zgody na podpisanie aneksu do umowy, w którym wydłużymy okres oczekiwania na zwrot zabezpieczenia realizacji umowy co najmniej do 5 lat liczonych od końca roku w którym Beneficjent dokonał zakupów inwestycyjnych, to nie dysponujemy żadnym narzędziem pozwalającym na windykację ewentualnych należności.

Co w sytuacji, gdy Realizator projektu OWES współpracuje z PS, które rozliczyły otrzymaną dotację, utrzymały trwałość miejsc pracy i otrzymały już zwrot weksla? Wówczas Realizator fizycznie nie posiada już żadnego zabezpieczenia umowy, a pięcioletni okres, w którym należy weryfikować status PS jako podatnika VAT jeszcze nie minął.

5. Kolejna sytuacja, której zaistnienie można sobie łatwo wyobrazić: PS otrzymuje dotację w kwocie brutto 112 500,00 zł. Po pewnym czasie staje się czynnym podatnikiem VAT, gdyż jego obroty przekroczą kwotę 200 tys. zł. Dzieje się to jeszcze przed rozliczeniem otrzymanego dofinansowania, gdyż na wydatkowanie dotacji PS ma 4 miesiące i później jeszcze 30 dni na jej rozliczenie. Regulamin zakłada również możliwość przedłużenia okresu wydatkowania w wyjątkowych sytuacjach, co może znacznie wydłużyć zakładany okres rozliczenia otrzymanej dotacji. Czy w takiej sytuacji PS ma prawo rozliczyć się z otrzymanej dotacji jakby była ona udzielona w kwocie netto, tzn. rozliczyć 112 500,00 zł + VAT (na który PS samo zarobiło)? Dzięki takiemu rozwiązaniu PS nie musiałoby zwracać VAT z dotacji, a do podwójnego finansowania również by nie doszło, gdyż VAT przedsiębiorstwo społeczne pokryłoby z własnych środków.

IV. Możliwe rozwiązania – do dalszego rozważenia

1. Pewnym rozwiązaniem problemu weryfikacji statusu podatnika VAT i windykacji jest udzielanie przez OWES dotacji w kwotach netto. Jednak budzi to obawę nieosiągnięcia zakładanych wcześniej wskaźników, gdyż nie każda grupa inicjatywna ma możliwość pozyskania pieniędzy niezbędnych na pokrycie kwoty VAT.
2. Utworzenie przez Marszałka funduszu, który mógłby wyrównywać zobowiązania przedsiębiorstwa społecznych, finansować je w zakresie zwrotu należności podatkowych oraz podtrzymywać niezbędne wsparcie organizacyjne.
3. Przejęcie windykacji przez ROPS lub Urząd Marszałkowski, który posiada dział windykacji i zatrudnia prawników – jest to rozwiązanie w oczywisty sposób narzucające się jako optymalne w obecnej sytuacji.